

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. van Dijk, Groningen; Dr. K. Fernhout, Baarn; Drs. D. J. Galle, Haarlem; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr. J. H. Hagendoorn, Zwolle; Dr. J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggekerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. G. Kelzer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr. J. v. d. Linden, Tzum; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs. Joh. Luijcknaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meina, Groningen; Dr. A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wanwerd; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs. H. Smilde, Groningen; Drs. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroom, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr. J. Thijis, Zwolle; Dr. C. Veenhof, Harleste; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goea.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

HOOFDARTIKEL: Opgenomen. — Uit de Schrift: Christus, absoluut Monarch, bij de gratie des Vaders. (Matth. 28:18). — Kerkelijk Leven: Over de „Algemeene Genade“. XIV. Tegen de leiding van den H. Geest? III (Slot). Nog zoek naar het booze bokje? Geen legendenvorming. Centrale Ouderlingenconferentie. — Even Parkeeren: Admatal — Lit en Kunst: Als de Koekoek roept... — Geestelijke Adviezen: Bioscoopbezoek. I. — Vakwetenschap en Praktijk: De geest als geneesmiddel. — Muz. Kroniek: Orgelleven. — Oproeding en Onderwijs: Verbondsbeschouwing en Opvoeding. — Perschoon. — Kerkenieuw.

Als medewerker aan ons blad verbond zich Dr. N. Kerkhof te Wollega.

HOOFDARTIKEL

Opgenomen.')

Opgenomen.
Welk een rijke betekenis moet daar heden in dat woord liggen, nu de Heere ten Hemel vaart. Wanneer we daarin geen grootheid en heerlijkheid zien, zooals dat wel het geval is met de doorte des Heeren, of ook met Zijn Opstanding en de dooden vooral, waarin Hij Zijn macht heeft openbaar, dan ligt dat niet aan het feit op zichzelf, want, dat is heerlijk, en dat móet heerlijk zijn! We zijn toch na de Opstanding, en er is nu dien tijd vooruitgang. Zoo moet er ook een meerdere ontplooiing van heerlijkheid wezen; meer vertooning van de grootheid en majesteit van Christus, daar er toch een nieuwe trap in Zijn verhooging komt.
Toch gebeurt het soms, dat we er moeite mee hebben om het hier te zien.
Doet dat niet zien van die majesteit ligt niet aan het feit, maar enkel aan onze kortzichtigheid. Men heeft wel eens gewezen op den eenvoud van het verhaal van de Hemelvaart des Heeren, dat ons door Lucas wordt gegeven in de Handelingen der Apostelen. In zekeren zin terecht.
Het is hier alles zoo eenvoudig, ook wanneer we ons de dingen in gedachten voorstellen: De Heere Jezus bevindt Zich met Zijn elf discipelen op den Olijfberg, spreekt met hen, en zoo op eenmaal zien ze Hem uit hun midden omhoogrijzen.
We kunnen uit alles de conclusie wel trekken, dat het kalm en rustig is toegegaan en de Heere langzaam al hoger en hoger is gestegen, tot Hij eindelijk wegwam uit hun gezicht.
Geheel terecht is er gewezen op den eenvoud, we zouden haast zeggen: het gewone van die gebeurtenis.

Plaatsen we, om dat goed uit te laten komen, dat maar eens een oogenblik naast een andere van ongeveer gelijken aard: De opneming van Eliah.

Dat was heel wat anders!
Veel indrukwekkender!
Daar waren machtige, indrukwekkende teekenen. Een heerlijke openbaring van de Majesteit Gods! Eliah en Elisah wandelen samen aan de oeverzijde van den Jordaan, en dan komt op eens het wonderteeken!
Plotseling!
Vier paarden en een wagen van vuur komen voortvliegen, scheiden hen, en nemen Eliah mee. Zoo voer Eliah in een onweder ten Hemel.
Dat was buitengewoon.

De „Hemelvaartsdag“-artikel wilden we eerst in het nummer van de week plaatsen, waarin die dag zelf valt. Maar nu komt het daarna. We plaatsen het daarom maar thans.

De zaak zelf: Want Eliah was een mensch van gelijke bewegingen als wij.

Maar ook de wijze, waarop dat plaats heeft gevonden: Vol majesteit der hemelsche heerlijkheid vaart Eliah op!

Neem eens aan, dat zooiets nu gebeurde; dat er een mensch uit onze omgeving, of een mensch ergens in de wereld zulks wedervoer!

Wat een schrik zou dat teweeg brengen, en wat een ontsteltenis geven....!

Maar zie nu eens naar de Hemelvaart des Heeren.

Die was niet een mensch van gelijke bewegingen als wij, gelijk Eliah, al was Hij dan ook waarachtig mensch, de Zoon des menschen (ben-ha' adam). Maar tegelijk niet minder de Zoon van God.

Als dan bij Eliah een vurige wagen met vurige paarden wordt gezien, wat moet er dan wel niet verschijnen om Hem te scheiden van de discipelen....!

Wat?

Wat voor verschijningen?

In het geheel geen. Geen onweder; geen wagen; geen paarden; geen vuur; niets.

Christus vaart Zelf omhoog zonder eenige daarbij komende verschijning.

Opgenomen — anders niets. Er is hier niets buitengewoons, dan het feit der opvaart zelf.

Alles gaat zoo „gewoon“.

Dat is de indruk, dien wij er van krijgen.

Een andere vraag is, of die juist is. Zijn hier de dingen meer gewoon, dan b.v. bij de opneming van Eliah?

We gelooven van niet.

Hier, bij den Heere Jezus in Zijn Hemelvaart is het buitengewone in den grond der zaak veel grooter, dan bij Eliahs opneming.

Het lijkt ons, dat alles eenvoudig is.

Van een bepaalde zijde bezien, is dat ook zoo.

En toch is hier iets, dat veel dieper gaat, dan bij Eliah.

Wij menschen zien veelal op het uitwendige, op verschijnselen, gelijk die er waren bij Eliah's opneming; op dien wagen en die paarden van vuur.

En nu dat hier niet is, denken we licht: Het is veel gewoner.

Daarom is het nog niet zoo.

Want Christus vaart op.

En wat is dat nu, afgedacht een oogenblik van de betekenis van die opvaart?

Dat is — zoo zullen we het nu voorloopig maar noemen — het „opheffen“ van de „natuurwet“.

En dat is van gewicht en van verstrekkende betekenis!

Immers, wat is de „natuurwet? Dat wil zeggen: Wat is de „natuurwet“ hier, bij dit speciale geval?

We weten dat wel.

Dat is deze, dat voorwerpen of lichamen van een bepaalde zwaartelevendigheid door de aarde worden aangetrokken, en uit zichzelf zich nimmer van de aarde kunnen verwijderen.

Dat is ook van toepassing op den mensch.

We zijn met ons lichaam aan de aarde gebonden en kunnen ons niet van haar verheffen. Zal dat toch, dan moeten we gebruik maken van de middelen der techniek: van ballons, luchtschepen of vliegmaaschinen.

En wat wordt dan eigenlijk nog bereikt?

Och, men kan zich dan betrekkelijk hoog verheffen; hoog opstijgen tot ver boven de wolken; tot buiten het gezicht; zelfs tot wat in onze dagen heet de stratosfeer.

Maar het is toch maar een betrekkelijke hoogte.

En het duurt maar kort. Dan moet men weer dalen, en komt op de aarde terecht.

Dat is de „wet“ der „natuur“, die nog nooit een mensch heeft kunnen overwinnen of opzij zetten.

Een volledige verwijdering van de aarde — stel eens, dat de mensch hulpmiddelen zou vinden om dat te bereiken — zou voor den mensch den dood meebrengen. Buiten de aarde met haar dampkring is geen leven mogelijk. Men moet er maar eens op letten, hoe zij tot de aarde terugkeeren, die met gebruikmaking zelfs van de allernieuwste instrumenten zich nog niet meer dan enkele duizenden meters van de aarde hebben verwijderd....

We keeren nog een oogenblik terug naar Eliah.

Die was ook aan die door God gestelde regels onderworpen.

Zal hij ten Hemel varen, dan moet er dus iets bijzonders gebeuren om dat te bewerkstelligen; dat kan Eliah zelf niet doen.

Daarom komt er dan ook een wagen met paarden om hem op te nemen.

Die zijn het middel daartoe.

Eliah zelf als mensch is niet in staat om zich boven de den mensch gezette natuurorde te verheffen, en zoo laat God zien, dat Hij door een bijzondere daad dat wonder tot stand brengt.

Hier wordt Christus ten Hemel opgenomen.

Maar het gaat veel eenvoudiger. Menschelijke middelen komen er niet bij te pas; zouden trouwens ook niet baten.

Doch hier ziet ge ook geen vurige wagen en paarden. Of — als die dan te gering waren voor Hem — ook geen stoet van Engelen om Hem op te nemen.

Hij gaat van zelf.

Want dat kan!

En dat is het groote! Want dat kan, omdat het de Heere is, Die opvaart, en Die niet aan de „wet“ der zwaartekracht of aantrekkingskracht der aarde is gebonden.

Die gelden voor ons; voor Hem niet.

In elk geval niet, nu Hij verhoogd wordt. Dan gehoorzamen die „wetten“ aan Zijn soevereinen wil, en blijken Hem niet te binden.

Men zou kunnen zeggen: Dat heeft de Heere bij andere, vroegere gelegenheden ook al wel laten zien.

Dat is ten deele waar.

Maar hier komt dat nog zooveel duidelijker en scherper uit. Nu laat Christus Zijn macht zien, en toont, dat Hij niets nodig heeft om Hem van de aarde op te nemen. Daar is — wat wij zoo noemen — geen bijzonder ingrijpen Gods voor nodig, als bij Eliah. Hij vaart Zelf op.

Zonder uiterlijke vertooning.

Die is hier niet nodig.

Bij Eliah wel. Bij Eliah moest blijken, dat Gods machtige Hand alles deed, en daarop moest gezien worden; niet op Eliah, maar op Gods werk.

Maar hier kan men op Christus zien, en dan krijgt God evenzoo de eere; want het is de Zoon van God, Die opvaart. En er mag niets wezen, dat de aandacht van Hem afleidt.

Mede ook daarom is alles zoo eenvoudig.

Maar toch niettemin groot!

Christus vertoont daarbij wel Zijn Majesteit en Almacht.

Hij laat zien, Wie Hij is, en dat alles op Zijn wenk gehoorzaamt, ook de „wetten“ in de natuur, die op aarde voor de Zijnen en voor de menscheid in het algemeen geldigheid hebben, maar door Hem worden beheerscht.

Hij kan al die ordeningen aan zich onderwerpen.

Hij kan dat — Hij doet het ook.

En als Hij het doet, dan gaat het niet als het bij een menschenkind zou gaan, indien dat in zijn pogingen om zich voor immer, of althans naar willekeur van afstand van de aarde te verheffen, zou slagen.

Aangenomen toch eens, dat het den mensch gelukken zou, een instrument te bouwen, dat het uithield op alle mogelijke afstanden van de aarde; zoo hecht en sterk! Dan zou het instrument het uithouden, maar de mensch er in niet. Een absolute verwijdering van de aarde beteekent voor den mensch den dood!

Maar de Heere doet dat zonder instrument, en het is voor Hem de weg naar het volle licht en leven!

* * *

Maar dat heeft ook zijn beteekenis voor ons, die Christus eigen zijn.

Want Hij laat zien, dat Hij kan breken de „wetten“, waaraan wij als menschen zijn gebonden, ook als zondige menschen: de „wetten“ van dood en graf.

Hij had dat ook al eerder getoond. Hier doet Hij het nog eens, en nu toont Hij meer! Hij wijst er hier op, dat Hij eens terzijde stellen zal de ordeningen der tegenwoordige natuur, en in en door Zijne heerlijkheid regels stellen van geheel ander karakter, dan de nu geldende; regels, die gelden zullen op de nieuwe aarde, die eens zijn zal met den nieuwen Hemel, waar ook de Zijnen ontheven zullen zijn aan de nu bestaande wetten en ordeningen der natuur.

Die worden eens buiten werking gesteld.

Ook ten kwade; tot verderf en ondergang van hen, die buiten Hem leven.

Maar ten zegen en tot zaligheid voor het volk, dat Hem kent als Middelaar en Hoofd, om hen te doen ingaan in het eeuwige leven.

* * *

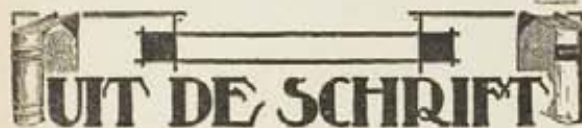
Opgenomen.

Zoo gezien kan dat „opgenomen-zijn“ van Christus de kinderen Gods op aarde, nog aan aardsche wetten gebonden, bemoedigen, daar we weten, dat Hij als het Hoofd, dat is voorgegaan, Zijn macht zoo zal ontplooiën en ontwikkelen, dat we door Hem van alles, wat ons nu bindt, vrij gemaakt worden.

Wat naar onze orde voor den mensch den dood beteekent, dat wordt naar Zijn orde voor dienzelfden mensch het leven!

Zoo kan Hij, en zal Hij de Zijnen vrij maken van al het aardsche; van zonde, dood en graf; en vrij van alles, wat nog niet rechtstreeks gevolg van de zonde is, maar toch wel met haar samenhangt, daar Adam niet enkel voor de aarde bestemd was — vrij van de nu in de natuur heersche „wetten“, omdat er nieuwe ordeningen komen zullen; althans een andere orde van werken daarin zal zijn op een nieuwe aarde als de geloovigen den Heere worden tegemoet gevoerd in de lucht!

VAN RAALTE.

Christus, absoluut Monarch, bij de gratie des Vaders.

„Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.“ Matth. 28: 18.

Verleden week heeft Mussolini weer één van zijn grootste momenten doorleefd, toen hij ten aanzhore van honderdduizenden directe toehoorders en indirect voor het luisterend oor der halve wereld Italië tot Keizerrijk kon proclameeren. Daar vierde het machtsidealisme van den tijdgeest zijn schoonste triomfen. De geesten van de profeten der moderne menscheid waarden over het door schijnwerpers overstraalde plein en de compacte massa. Hun ideeën kristalliseerden zich daar in tastbare realiteit: Nietzsche's „Wille zur Macht“, Pareto's „classe dirigente“, Sorèls „action directe“. En op ditzelfde glorie-moment van menscheijke machtsbegeerte was Christus van uit den hemel onverminderd bezig Zijn gezag uit te oefenen in Naam des Vaders. Terwijl de dictator in trotsch ik-bewustzijn zijn besluiten decreeteerde, beleed de Kerk haar geloof in Hem, door Wien de Vader alle ding regeert.

De vergelijking en de divergentie lijkt schrijnend. En toch is ook hier het ééne gemeenschappelijke punt van uitgang te vinden, waaruit beide lijnen voortkomen: de door den mensch getrokken lijn van machtsontwikkeling en de door God bepaalde lijn van machtsbezit en gezagsuitoefening. Het uitgangspunt is de door den Schepper aan den mensch gegeven macht om „heerschappij te hebben“ (Gen. 1: 28) en de daardoor hem ingeschapen drang tot heerschen. De mensch is van Godswegen koningsmensch met heerscherspretenties.

Waar deze drang zich nu ontwikkelt los van God, in eigen natuurlijke, vleescheijke banen, daar voert hij tot daden van geweld en belevingen van glorie, waarbij het hart zwijmelt: de mensch voelt zich koning! Maar ook hier openbaart zich de ijdelheid van 's menschen gedachte; de natuurlijke wijsheid blijkt een illusie. Maar de dwaasheid Gods heeft een Goddelijke realisering van de machts-idee en de heerschersbehoefte bewerkt in Christus, den tweeden Adam, den waren absoluten Monarch.

„Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde!“

Hoor, dat is koningstaal!

Nu is hierbij te onderscheiden tusschen de macht, die Christus van eeuwigheid bezat als Zoon Gods, Tweede Persoon der Godheid, die met den Vader en den Geest alles regeert en bestuurt; en de macht, die Hij als Middelaar, als Zoon des menschen, als tweede Adam, ontvingen heeft als loon op Zijn arbeid. Deze Middelaarsmacht bedoelt Christus, als Hij op den berg in Galilea tot Zijn jongeren spreekt. Hij spreekt van een macht, die Hem „gegeven“ is van den Vader. Hij heerscht als absoluut Monarch, bij de gratie van den Vader.

Van die macht spreken de profeten en de psalmen. Het is de macht, die Hij worstelend heeft verworven door Zijn lijden en sterven. Niet alleen voor Zich Zelf, maar ook voor Zijn Kerk, de nieuwe menscheid, den herstelden koningsmensch, dien Hij zalft met dezelfde heerschappij over „alle dingen“. Nu mag Hij die glorie en die heerlijkheid wettig dragen en er Zijn gezalfden mee sieren. Eens was Hem voorgespiegeld om die macht onwettig te verwerven: al de koninkrijken der wereld voor één knieval voor satan. Dat was verzoeking geweest voor den mensch Jezus. Maar Hij had die afgewezen en den weg van het kruis gekozen, en nu heeft niet satan, maar de Vader Hem deze macht gegeven, om haar nooit meer te verliezen.

Nu oefent Hij dit onbeperkt gezag uit in den hemel, over de legerscharen der engelen, die „vaardig passen op 't woord van Zijnen mond“.

Maar niet minder gaat Zijn heerschappij over de aarde, over „alle dingen“, den heelen kosmos. Dat is de kosmische macht van Koning Christus. Alle dingen zijn aan Zijn voeten onderworpen, aan den Menschenzoon (Psalm 8; Heb. 2: 8; 1 Cor. 15: 27). Zijn autoriteit gaat over bezielde en onbezielde wezens. Geen schepsel beweegt zich zonder Zijn wil. Ach, de menschen regeeren niet op aarde en de dictators en afgevaardigden in Genève maken geen geschiedenis. Dat denken ze wel en ze doen wel trotsch en gewichtig. Maar tenslotte regeeren zij de wereld niet. Zij zijn slechts marionetten in Gods werelddrama. Christus regeert en voert alle dingen en menschen naar de volmaking van Zijn Rijk, dat Hij eenmaal aan den Vader zal overgeven!

„De Heere heeft tot mijnen Heer gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik uwe vijanden zal gezeet hebben tot een voetbank uwer voeten!“ (Ps. 110.)

„Nu dan, gij koningen, handelt verstandiglijk, laat u tuchtigen, gij koningen der aarde!“ (Ps. 2.)

Welzalig zij, die naar Zijn reine leer, In Hem hun heil, hun hoogst geluk beschouwen; Die Sions Vorst erkennen voor hun Heer. Welzalig zij, die vast op Hem betrouwen!

Zij zullen met Hem als Koningen, als herstelde Koningsmensen heerschen!

N. S.

Over de „Algemeene Genade“.

(Antwoord aan Dr O. Noordmans.)

XIV.

1) Ziet men eenmaal in, dat ik geen enkele „theologie“ als zodanig erken, die niet „werkt“, met iets, dat bodem wil zijn, en dat naar mijn meening juist de gereformeerde theologie, in haar uitwerking der schepings- en verbondsgedachte, wil staan of vallen met de leer, dat God den mensch deze aarde als werk-bodem heeft gegeven, om op dien bodem in historische levensverbanden Hem te dienen in gehoorzaamheid aan Zijn geboden, dan VERVALT daarmee voorts heel de klacht van Dr Noordmans, dat ik me in mijn „cultuur-theologie“, of ik wil of niet, wel moet „bedienen van de scherpe tegenstellingen, die gelden bij de particuliere genade, die den mensch geen grond of bodem, van welken aard dan ook, overlaait“. Want zulk een „particuliere genade“ bestaat er niet; ze is een allen troost, en óók alle wézenlijke verschrikking, ons ontnemende fictie van den laatsten tijd.

Zal genade genade zijn, onverschillig, hoe men dan verder haar toot met attributen als „algemeen“, of „bizonder“, dan moet ze in elk geval in beginsel, en ook in procesmatig vervolg, „herstellen“, wat „van den beginne was“.

Welnu, voor het begin, en ook voor heel het van den aanvang af ontworpen vervolg der geschiedenis, tot aan haar einde toe, heeft God den mensch een „grond“ of „bodem“ gegeven onder de voeten. Genade zal dan ook steeds o.m. ook juist hierin gelegen zijn, dat het staan en werken op dien bodem weer mogelijk gemaakt wordt; gelijk ook de straf, het ondergaan van Gods toorn, hierin bestaat, dat het staan en werken op een werkbodem tot in der eeuwigheid afgesneden is. Daarom zei ik dan ook, in de verleden week gemelde passage

uit mijn „Wat is de Hemel“, dat, strikt genomen, de hel, als plaats van straf, geen „terrein“ is, waarop men werken kan, geen „bodem“ dus. Bodemvastheid ontnemen aan Gods knechten, dat is — hier moge Dr Noordmans mijn ook nu zeer scherpe critiek aanvaarden — hen nu reeds verwijzen naar de verschrikkingen der hel. Het is de hel op aarde brengen; en als zij, die deze dingen in den laatsten tijd verkondigen, ook maar de helft van de verschrikkingen ondergingen, die in het woord „krisis“ of „gericht“ liggen opgesloten, dan zouden zij dit eerder hebben kunnen voelen als de scherpe angel der gereformeerde critiek op hun meningen, dan thans het geval blijkt te zijn, ook bij Dr Noordmans.

Dat hij in dezen, ondanks kennisneming van eenige mijner publicaties, nog niet geheel en al beseft, waarom het anderen en ook mij toch wel eigenlijk gaat in deze discussie, blijkt wel uit het feit, dat hij mij de meening toedicht, dat de „geloovige cultuurelen zich hun arbeidsveld in den hemel krijgen aangewezen en de ongelovigen in de hel“. Dit misverstand lijkt me minstens even groot als dat van „The Standard Bearer“, als die orgaan meent tégen mij te moeten handhaven, wat ik al jaren en jaren lang heb geprekeerd en geschreven: dat er in de geschiedenis een geweldige dramatiek is, die het einde rijker maakt dan het begin. Misverstand? Ik ongetwijfeld. Want a) er zijn in den hemel — na den jongsten dag — geen „geloovigen“ meer, evenmin als in de hel; en b) er zijn daar geen „cultuurelen“ meer, omdat, naar ik duidelijk aangaf, tot het wezenlijke van de „cultuur“ behoort, dat men „uit de wereld“, d.w.z. den op een bepaald moment voor onzen invloed en onzen bearbeidingswil tot op een bepaalde hoogte toegankelijk geworden kosmos, „haalt wat er in zit“. Daar uit volgt onmiddellijk, dat de cultuur zich alleen binnen het veld der geschiedenis kan bewegen.

En daarom was het ook zoo'n ingrijpend misverstand toen Dr Noordmans de reeds boven afgevoerde opmerking deed, dat ondergeteekende wel over hemel en hel, maar niet over de aarde schrijft. Wordt hier door mij — gelijk Dr Noordmans beweert — het horizontale vlak (de niet-dialectische richting) vervuld tegen het verticale, het wel-dialectische? Geen sprake van; want a) ik wil ken, dat het verticale vlak, stel, dat het zou bestaan, wat ik eveneens loochen, dialectisch is, en b) ik blijf juist met alle vezelen aan het z.g. „horizontale vlak“ verbonden, met alles, en in alles. Want alleen in dat vlak kan ik werken doen binnen den tijdelijken kosmos; alleen daar kan ik gelooven, geloovend, en ook geloovig zijn; alleen daar kan ik naar God en menschen „heeren“; alleen daar kan ik „Entscheidungen“, beslissingen, doen; alleen daar kan ik dus én wat vroeger tot de bijzondere, én wat vroeger tot de algemeene genade gerekend werd, zien, en in mijn eigen leven tot zij recht doen komen.

Daarom heeft Dr Noordmans dan ook een zeer juiste parafraze gegeven van mijn woorden, die dan spraken van de „ups and downs van den golvenden cultuurbodem, die zich langzaam strekt, tot hij arena wordt van Christus en anti-Christ in het laatste der dagen“. Dr Noordmans geeft daaraan volgende parafraze: „Er zijn“ — zoo laat hij mij nu zeggen — „er zijn maar twee richtingen; de ééne is die van den Heer uit de hemelen als Hij nederkomt; en de andere is die van den geest uit den afgrond, als hij zich verheft, om zich op den troon Gods te zetten“. Over het woord „richtingen“ zullen wij nu maar niet twisten, al ware het hier zeer nuttig, dit te doen. Genoeg is, op te merken, dat ik die ééne „richting“ niet zie als die van den Heer uit de hemelen, als Hij nederkomt; doch als de verrichting-van, en beweging-in-gehoorzaamheid (naar het eindpunt der geschiedenis, en zoo naar den dag der verlossing toe), welke hier op aarde mogelijk gemaakt is door den Heere Jezus Christus, die eer Hij uit de hemelen (wederkomen) kan, eerst tot de aarde is neergekomen, onder ons wonende, en dan heel veel meer doende, dan enkel maar deze aarde „berühren“, en die, nadat Hij onder ons gewoond heeft, ons in gehoorzaamheid in elke Hem voorkomende situatie voorgaande, daarna naar den hemel is gegaan, om van daar uit ons door Geest en woord (ambt en Schrift) te regeeren, zoo, dat wij in onze óók al meer ingewikkelde en gecompliceerde situaties eveneens Gods en Zijn wil beginnen te doen, hier op aarde.

Daarom heeft Dr Noordmans het ook mis, als hij meent, dat bij mijn beschouwing „de bodem onder mijn voeten wegzinkt“. Ik meen, dat juist Dr Noordmans theologie elken bodem theoretisch onder de voeten weg neemt, waarom ik dan ook zoo tegen haar waarschuw. En voorts meen ik, dat tusschen Dr Kuypers en mij hoofdzakelijk dit het verschil is, dat ik, door terug te gaan naar Dr Kuypers grondgedachten, en daarna consequenter theoretische heerschappij te geven, dan hij in zijn „Gemeene Gratie“ deed, den bodem, waar hij stond, theoretisch nog wat vaster maakte dan hij het heeft gedaan.

K. S.

Tegen de leiding van den Heiligen Geest? (III Stuk)

Behalve de verleden week reeds genoemde lezers, er nog één, die mij er op wijst, dat ik in een enkel woordje (onder Correspondentie v. d. Redactie) al een enkel zinnetje heb gewijd aan de kwestie van de doopskerken. Ik heb geen tijd, om het na te zoeken en geef dus op gezag van dezen lezer-medewerker dienst saamvatting weer:

U schreef nog eens over de erkenning van den Doop, elders bediend, of in de rubriek: Correspondentie van de Redactie of in die: Vragen van lezers. Een lezer had een heel lijstje vragen gedaan in verband

met 't door oordeelen ov staande inst antwoordde ting, dat de ambt gebon iemand, die moet erkend

Mede onder gen, maar voor behandelde kw het vraagstuk komt, is het n Dr H. H. Kuyp

ander de niet ener dezen voor den ge En, mocht la geweest, dan l gelijk uit de k aan Vollenhe misschien

„reemdeling i niet, doch aan Welnu, waar et klaarheid wordt gequalif

Dr H. H. Kuyp door Dr W. A. voornemen, an Dr H. H. Kuyp den titel „De er

enkomstig vro ingesproken v uitgesproken z aan te toonen, verzooover ze

willen raken, d weeren, omdat geden met ze gronden op on

del berusten v an de meening Het voordeel make de vran

ij of niet volg debat tot rust Vooraf lijkt in wijze, waar

rechts betreure yode vertelt het beginnen, waar ting. Zulk een

plaatst, omdat un wetenscha end. Wetenscha genden, waar

men. En die - Wie kan hem disputabel stel en sluitende p

wordt door zul reformator getr ica, of Dr A. te hebben hun merde, moët